

PETER BIRKELUND OG HENRIK DETHLEFSEN: Faldskærmsfolk. SOE's arbejde i Danmark 1941-45. Årsskrift for Frihedsmuseets Venner. Kbh. 1986. 160 s. Ill. 45 kr.

Støttekredsen bag Frihedsmuseet udsender et skrift der i de sidste par år har bidraget med selvstændige undersøgelser af besættelsestidens forhold. Her drejer det sig om den engelske sabotageorganisation, Special Operations Executive's virke i Danmark. Observationspunktet er den menige SOE-agent, hvis indsats og portræt aftegnes i det omfang det ofte spinkle materiale tillader. Det er blevet en nyttig oversigt over de 54 agenter der fra 1942 blev bragt ind i Danmark – og hvoraf de fleste hidtil kun har været navne. Fremstillingen er styret af de af Museet indsamlede beretninger, hvad der naturligvis farver de løbende vurderinger og den afsluttende konklusion om SOE's rolle og betydning. En mangel er det at forfatterne i dette prisværdige forsøg på at skrive SOE's »hverdagshistorie« ikke er gået til politirapporterne i Statsadvokatens arkiv, der rummer mange tekniske og personlige oplysninger og et fortrinligt og næsten ukendt billedmateriale.

Bogen har tilsyneladende ingen ambitioner om at sætte SOE ind i en større allieret – eller for så vidt – dansk modstandspolitisk og -organisatorisk sammenhæng, men stiller sig tilfreds med at referere forskningens resultater fra 1950'erne og 60'erne, der ikke længere tilfredsstiller på dette punkt. Dette har givet fremstillingen et konsensuspræg, og det har tilsyneladende forhindret forfatterne i at se, at den afgørende skrankesættende faktor for SOE's virksomhed i Danmark hverken var de politiske, de personelle eller de transport-tekniske problemer, men det faktum at vi krigen igennem lå i den store strategis bagland.

Birkelund og Dethlefsen har i *Nationalmuseets Arbejdsmark fra 1985* skrevet en artikel, »Fox, Tiger og Lion – om de allieredes standardleverancer til modstandsbevægelsen«, der supplerer ovennævnte.

Hans Kirchhoff

CLAUS BRYLD OG STEEN WEIDEMANN (red.): Retsopgøret 40 år efter. RUC-symposiet 1985. RUC i komm. hos Akademisk Forlag, 1986. 201 s. 80 kr.

Prof. Ditlev Tamms disputats om Retsopgøret gav forståeligt nok anledning til genoptagelse af debatten om de ekstraordinære straffelove, arrestationsbølgen i maj 1945 og de mange efterfølgende retssager. Takket være Ditlev Tamms bog og enkelte andre forskningsmæssige indsatser kan diskussionerne nu føres på et mere kvalificeret niveau, ganske enkelt fordi vi ved mere. Det præger også indlæggene i den foreliggende bog, der er udskrifter fra et symposium på RUC i april 1985.

Det er ikke mærkeligt, at de positioner i debatten, der blev indtaget for ca. 40 år siden, genfindes i diskussionerne nu. Derimod kan det undre, at nye originale synsvinkler, f.eks. indpasning af Retsopgøret i den almindelige »back-to-normalcy-proces«, ikke får en mere fremtrædende plads. Noget sådant efterlyses i et par af indlæggene; men der foreligger endnu kun skitser med meget få empiriske holdepunkter.

Den moralske dimension er stadig i focus, dels som levn fra de rystelser samfundssystemet var udsat for, dels i form af »afsløringer« af samfundsmagter-